

**Paasviering 16 april 2022: 'Bij het ochtendgloren van een nieuwe dag:
(DAG ÉÉN of JOM ECHAD')**

Opstanding als BEVESTIGING VAN DE HOOP

Welkom en inleiding : (Annie)

We eindigden op Goede Vrijdag met de nacht die is gevallen... De dood lijkt gewonnen. Maar – zo hoorden we als slot van de Goede Vrijdagviering: "Er is een raam waarin het licht niet dooft, voor al wie denkt het is al laat." Want was Jezus niet vooral een mens van bevestiging, die streed tegen alle vormen van ontkenning en daarom ook zelf radicaal werd ontkend? Maar toch gaat zijn levensweg door, want de Gekruisigde staat als Messias telkens weer op in zijn gemeente.

Rite van het licht:

Gen.1, 1-5 : (Kristien)

"Vanaf het begin schiep de Ene de hemel en de aarde. De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed. Maar Gods Geest zweefde over het water. God zei: er moet licht komen en er was Licht.(*). God zag het licht goed was. En hij Scheidde het licht van de duisternis. Het licht noemde hij 'dag', de duisternis noemde hij 'nacht'. Het werd avond en morgen. De eerste dag.

(*). de kaars wordt aangestoken

Lied aan het licht nr.71

Tekst: Licht uit de hemel (Kris Gelaude)
Annie

Licht uit de hemel
licht door de wolken
licht aan mijn voeten
licht in de nacht
licht dat blijft stromen
licht in jouw ogen
licht soms in woorden
licht hier vanbinnen
licht dat overal tegemoetkomt
licht dat alles omhoogtrekt
licht dat altijd blijft voorgaan

Vanwaar dat licht met een adem van eeuwen?
Het sluimert in alles,
ontvouwt zich,
scheurt wolken en duister.
Het strekt zich uit van einder tot einder
en telkens opnieuw
in een groot en geruisloos bewegen
steekt het het leven aan.
De aarde omhelst het.
De wateren dragen het.
Bomen reiken ernaar.
Mensen worden erdoor gekoesterd,
gezegend,
weer opgericht.
En soms
legt het schoonheid
op een gezicht.

Lied P 47 : Open de schriften

Evangelietekst Johannes 20, 19-29 (De ongelovige Thomas)

Het lied voor de gemeente (Liedboek nr 12)
(Verbindend lied
van de paas-driedaagse: 3 strofen)

Overdenking : Kristien

Lied: 100x moet ik geloven Nr 66

Geloofsbelijdenis (samen)

**Ik zal niet geloven in het recht van de
sterkste
in de taal van de wapens
in de macht van de machtigen der aarde
Maar ik wil geloven in het recht van de mens
in de open hand,
in de kracht van geweldloosheid**

**Ik zal niet geloven in ras en rijkdom
in voorrechten, in de gevestigde orde
Maar ik wil geloven dat alle mensen mensen zijn, gelijkwaardig,
dat de orde van de macht en het onrecht wanorde is.**

**Ik zal niet geloven dat ik niets te maken heb
met wat er ver van hier gebeurt.
Maar ik wil geloven dat de hele wereld mijn huis is,
en het veld dat ik bezaai telt;
dat allen oogsten van wat allen gezaaid hebben.**

**Ik zal niet geloven dat ik verdrukking dààr kan bestrijden
als ik onrecht hier laat bestaan.
Maar ik wil geloven dat recht één is: hier én daar
dat ik niet echt vrij ben zolang nog één mens slaaf is.**

**Ik zal niet geloven dat oorlog en honger onvermijdelijk zijn
en vrede onbereikbaar;
Maar ik wil geloven in de kleine daad,
in de schijnbaar machteloze liefde,
in vrede op aarde.**

**Ik zal niet geloven dat alle moeite vergeefs is.
Ik zal niet geloven dat de droom van de mensheid
een droom zal blijven
dat de dood het einde zal zijn.
Ik durf te geloven in Opstand en Opstanding
Ik durf te geloven in Gods eigen droom:
een nieuwe hemel, een nieuwe aarde
waar gerechtigheid zal wonen.**

Lied Zomaar een dak p. 6

Tafelgebed nr 34: Groter dan ons hart

Breken en delen van het brood

Onze Vader, een gebed om solidariteit (Vet = samen)

Onze Vader die in de hemelen zijt, geheiligd zij uw naam
**in alle volken op aarde, van wel ras, kleur of godsdienst ook,
in alle mensen op aarde, alleenstaand of als partners,
met of zonder werk, met of zonder een dak boven het hoofd
Moge uw koninkrijk komen**

Uw wil geschiede, op aarde als in de hemel
**in alles wat we doen, in de keuzes die we maken,
in de daden van verandering die we zelf stellen
en in anderen aanmoedigen
Moge uw koninkrijk komen**

Geef ons heden ons dagelijks brood
**brood waarvoor we werken, voedsel dat we delen,
brood dat niemand ontzegt mag worden
door de hebzucht van anderen
Moge uw koninkrijk komen**

Vergeef ons onze schuld
**als we veroordeelden in plaats van te ondersteunen
als we niet luisterden naar mensen, maar wel onze mening gaven
als we niet deden wat we moesten doen
als we geen medelijden toonden en vergiffenis schonken
Moge uw koninkrijk komen**

Leid ons niet in beproeving
**de beproeving om ons hart, onze oren en ogen te sluiten voor de werkelijkheid
de beproeving van de schrik om ons uit te spreken tegen onrecht
de beproeving van het allemaal te véél te vinden of dat het allemaal niet veel
uitmaakt
de beproeving dat er toch geen alternatief is
Moge uw koninkrijk komen**

Maar verlos ons van het kwaad
**het kwaad van een wereld waar mensen niet meetellen
het kwaad van een gevoel van machteloosheid en VERLIES van alle HOOP
het kwaad van een wereld waar hekken, muren en barrières tussen mensen
steeds hoger en hoger worden
het kwaad waar geld belangrijker is dan mensenrechten**

**Want van U is het koninkrijk
en de kracht
en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid
Amen**

Slottekst van Howard Zinn: "To be hopeful in bad times ... " (Annie)

(inleiding: Kristien : Howard Zinn was een Amerikaans historicus, die de geschiedenis schreef van het Amerikaanse volk vanuit de positie van de underdog, nl. de Native Americans, de slaven, de vrouwen en de arbeiders. Hij erkent de belangrijke rol die zij gespeeld hebben bij het tot stand komen van de Verenigde Staten. Een rol die tot op vandaag de dag wordt geminimaliseerd of zelfs ontkend door 'the powers that be'. Omwille van dit standpunt proberen bepaalde Republikeinen zijn boek uit het onderwijs te bannen.)

"HOOPVOL ZIJN in slechte tijden is niet alleen dwaas romantisch. Het is gebaseerd op het feit dat de menselijke geschiedenis niet alleen een geschiedenis is van wreedheid, maar ook van mededogen, opoffering, moed en vriendelijkheid.

Wat we uit deze complexe geschiedenis willen benadrukken, zal ons leven bepalen.

Als we alleen het ergste zien, vernietigt het ons vermogen om iets te doen. Als we ons die tijden en plaatsen herinneren - en er zijn er zoveel - waar mensen zich fantastisch hebben gedragen, geeft dit ons de energie om te handelen, en op zijn minst de mogelijkheid om deze draaitol van een wereld in een andere richting te sturen.

En als we handelen, hoe klein ook, hoeven we niet te wachten op een grootse utopische toekomst. De toekomst is een oneindige opeenvolging van NU-momenten. En om nu te leven zoals we denken dat mensen zouden moeten leven, in weerwil van al het slechte om ons heen, is op zich al een geweldige overwinning."

Zending en vredewens : (Kristien)

Tot 2 maal toe wenste Jezus zijn apostelen de vrede toe in het evangelieverhaal.

Vrede In de Bijbel is vrede alles wat 'te-vrede-n' maakt. Het is de toestand waarin de mens in harmonie leeft met zichzelf, de medemens, de natuur, met God.

Zo is "vrede" verbonden met: gezondheid, het bereiken van een hoge leeftijd, veiligheid, vriendschap, eendracht, vertrouwen, welvaart, rechtvaardigheid, het bezit van vruchtbaar land, het kunnen slapen met een gerust hart, voldoende eten, kinderen, toekomst ...

Het gaat zowel om het materieel als het geestelijke welzijn van de enkeling als dat van de gemeenschap. 'Sjalom' is een gebruikelijke Joodse begroeting tot op vandaag.

Daarom is iemand vrede (sjalom) toewensen, iemand alle goeds toewensen.

Wensen we elkaar dan ook de vrede toe.

En zingen wij tenslotte de hoop, de vreugde en de vrede van Pasen uit in het lied ...

Slotlied: De steppe zal bloeien P. 3

Een Zalig Pasen !

Het was zondagavond. De leerlingen kwamen bijeen in een huis. Ze deden alle deuren op slot uit vrees voor de joden. Die avond kwam Jezus binnen en zei: „Sjalom (vrede).” Daarna toonde Hij zijn handen en zijn zijde. De leerlingen waren heel blij toen ze Hem zagen. Jezus zei nog eens: „Vrede. Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u.” Daarna blies Hij over de leerlingen en zei: „Ontvangt de heilige Geest. Als jullie iemand zonden vergeven, dan zijn ze vergeven, en als jullie ze niet vergeven, dan zijn ze niet vergeven. Toen Jezus bij de groep leerlingen kwam, was één leerling er niet bij. Dat was Tomas, die ook Didymus genoemd werd. De anderen zeiden later tegen hem: ‘Wij hebben de Heer gezien!’ Tomas zei: ‘Ik wil eerst de wonden van de spijkers in zijn handen zien, en ze voelen met mijn vinger. En ik wil met mijn hand de wond in zijn zij voelen. Anders geloof ik het niet!’ Een week later waren de leerlingen weer bij elkaar, en Tomas was er nu ook bij. De deur was op slot, maar opeens stond Jezus weer tussen hen in. Hij zei: ‘Ik wens jullie vrede.’ Daarna zei hij tegen Tomas: ‘Kom, voel met je vinger aan mijn handen, en voel met je hand aan mijn zij. Wees niet langer ongelovig, maar geloof!’ Toen zei Tomas tegen hem: ‘U bent mijn Heer en mijn God.’ Jezus zei: ‘Jij gelooft in mij omdat je mij gezien hebt. Vanaf nu zullen mensen in mij geloven zonder dat ze mij zien. En God zal hen gelukkig maken.’ Jezus heeft veel wonderen gedaan toen hij bij zijn leerlingen was. Veel meer dan er in dit boek opgeschreven zijn. De wonderen in dit boek zijn uitgekozen met een bedoeling. Het gaat erom dat jullie geloven dat Jezus de messias is, de Zoon van God. Als je gelooft in Jezus Christus, krijg je het eeuwige leven.

-- --

Overdenking

(Zoals doorheen het jaar hebben we ons bij deze viering deels laten inspireren door een themanummer over geloven – in het Hebreeuws Emoena – uit de reeks Tenachon; een rabbijns tijdschrift.)

De Paasviering is sinds de eerste eeuwen bij uitstek dé belangrijkste viering van het kerkelijk jaar. We vieren de verrijzenis en opstanding van de gekruisigde Jezus Christus, het centrale geloofsprincipe van het christendom.

Maar wat betekent dit eigenlijk: ‘geloven’ en bij uitbreiding ‘geloven in de verrijzenis van Jezus Christus?’.

In discussies met leerlingen of collega’s die níet geloven, komen er regelmatig dezelfde vragen naar boven: ‘geloof je dat nu écht?’ ‘bv. Is dat hele scheppingsidee niet in tegenspraak met de wetenschap?’ of ‘Hoe kunnen wonderen nu gebeuren, dat gaat toch in tegen alle regels van de natuurkunde?’; en ook natuurlijk ‘of het te bewijzen valt dat Jezus uit de dood is opgestaan?’ ... Elk modern zinnig mens weet toch dat dat niet kàn?!.

Iedereen kent wel het onderscheid tussen ‘geloven dat’ en ‘geloven in’. Enerzijds het aannemelijk achten van bepaalde overtuigingen: het geloven dat iets waar, juist is.

Vanaf het moment dat de Kerk ontstond en begon te groeien, werd de noodzaak gevoeld om vast te leggen waar het christendom nou precies voor stond. In de periode van de vroege kerk, in de eerste of tweede eeuw na Christus, ontstond de

Apostolisch Geloofsbelijdenis, waarin twaalf artikelen werden opgesteld die de kern vormen van het christelijke geloof. Later werd de geloofsbelijdenis van Nicea geformuleerd tijdens een Concilie dat gehouden werd in het jaar 325 na Christus. U kent het wel: 'Ik geloof in één God, de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde, van al wat zichtbaar en onzichtbaar is...' Ik herinner me nog hoe ik me als tiener ergerde omdat we die geloofspunten in archaische taal wekelijks in elke Eucharistieviering op zondag moesten uitspreken. Ik vroeg me af of dat aframmelen van die geloofspunten enig verschil maken in het leven van iemand die dat gelooft.

Naast het geloven als de feitelijke aanname van de juistheid van allerlei beweringen is er anderzijds het 'Vertrouwen op' of 'geloven in': dit betekent dat men zich vol vertrouwen overgeeft aan datgene waarin men gelooft. Hier neemt men een sprong in het ongewisse; je geeft je over; je er op rekt dat het wel goed komt. Men gaat dan zijn leven zo organiseren naar daar waar men zijn vertrouwen in stelt. En men is er voor bereid risico's te nemen, soms zelfs levensbedreigende risico's. Men verbindt zijn leven met datgene waaraan je je vol vertrouwen overgeeft.

Wat betekent het dan te geloven in de verrezen Christus? De theoloog Hans Kung heeft op het einde van zijn leven nog een boek geschreven waarin hij zijn geloof samenvat (Wat ik geloof'; Ten Have, 2010). Hij verwoordt het zo: "Tot de geloofsovertuiging van Christenen, opgeroepen door spirituele ervaringen, hoorde vanaf het begin ook: De dood van Jezus van Nazareth was niet het einde! De 'opwekking' verwijst niet naar een spookverhaal over een weer levend wordend lijk, maar naar de paasboodschap dat Jezus bij God is. Dat hij niet in het niets is opgegaan, maar in de meest werkelijke werkelijkheid is gestorven. Het gaat bij de -spoedig door legenden omringde- 'opwekking' van Jezus dus niet om een voortzetting of terugkeer in dit ruimte-tijdelijke leven, maar veeleer om de door de doods-verachtende getuigen bevestigde opneming in Gods eeuwige leven, dat alle menselijke voorstellingen overstijgt. Zo wordt de gekruisigde tot een teken van hoop. In het licht van Jezus' opneming in Gods eeuwige leven beginnen zijn aanhangers de persoon van de meester uit Nazareth anders te zien en duiden. Een christelijke spiritualiteit in de praktijk betekent: niet het belijden van een dogma of een doctrine, maar hem, Christus volgen op je eigen weg. Met vallen en opstaan."

In de Joodse Bijbel en rabbijnse traditie wordt Abraham gezien als hét toonbeeld van de gelovige: hij was bereid zijn zekerheden achter te laten en had een onwankelbaar vertrouwen in God. Was hij zelfs niet bereid geweest tot het offeren van zijn enige zoon toe?! Het ultieme bewijs van zijn vertrouwen in God. Het Jodendom definiëert het woord geloven – 'emoena'- dan ook in de eerste plaats als het vertrouwen op God; pas in de tweede plaats eventueel in termen van bepaalde aanvaarde of verworpen meningen.

In de Bijbelse tijd en misschien nog tot de opkomst van de wetenschap, gaat het meestal nog om een eerste soort naïeviteit op geloofsvlak: het gaat nog om een soort eerste vanzelfsprekende geloofskeuzes voor de personages. Daartegenover gaat de keuze bij de meeste moderne mensen vaak gepaard met een diepe worsteling. Wij, als moderne gelovige mensen, kiezen wel voor een bestaan van

God, maar tegelijkertijd zijn er van doordrongen dat er evengoed anderen zijn die kiezen op voor een bestaan zonder God.

Als tegenpool misschien van Abraham, kennen we uit de evangeliën de figuur van 'de ongelovige Thomas'. Dat herkennen we wel, zijn moto van 'eerst zien, en dan geloven'. Thomas staat bekend als een scepticus, twijfelaar.

Thomas was een van de twaalf apostelen, soms ook Didymus (tweeling) genoemd. In een apocrief geschrift, het befaamde Thomas-evangelie, wordt hij voorgesteld als de tweelingbroer van Christus. Na de dood van Jezus ging hij preken bij de Parten, Meden en Perzen, en volgens sommige bronnen ook helemaal tot in India. Petrus en Paulus hadden hun oog laten vallen op het Westen, Thomas op het Oosten. Vandaag is hij de patroonheilige van alles wat met de bouw te maken heeft, maar ook van de theologen. Toch is hij niet bekend als een groot architect van christelijke kerken. Nee, hij staat bekend als ongelovige, iemand die niet wou geloven dat Jezus verrezen was.

Waar was Thomas eigenlijk toen Christus zich een eerste keer toonde? Dat is niet bekend. Het is wel bekend dat de overige apostelen zich hadden verstopt uit angst. Was Thomas misschien als enige niet angstig?

Ook al stond de groep van Jezus' eerste volgelingen dicht bij de nieuwe realiteit die door zijn verrijzenis werd ingeluid - het duurde blijkbaar even voordat hun geloof sterker werd. Dit tafereel plaatst hen nog steeds in angst achter gesloten deuren, zelfs nadat de Verrezenen acht dagen eerder op bezoek was geweest. We moeten dus niet te geschokt zijn over onszelf als we merken dat ons eigen geloof - net als dat van de discipelen - moet groeien.

Thomas liet zich blijkbaar niet leiden door vrees, maar toonde vooral een oprecht verlangen om te geloven; maar dat moest dan wel een gefundeerd geloof zijn. Realistisch als hij was, was hij niet bereid voor minder te gaan.

Thomassen hebben een belangrijke functie in de samenleving. Enerzijds kunnen ze een luis in de pels zijn. Ze stellen zich kritisch op en bezitten soms een talent om heilige huisjes omver te schoppen. Thomassen kunnen je een onaangenaam gevoel geven als ze je verhaal in twijfel trekken. Als ze lastige vragen stellen en kritische kanttekeningen plaatsen bij de dingen die anderen dierbaar zijn.

Anderzijds kunnen de Thomassen onder ons niet worden gemist. Deze wereld heeft Thomassen nodig. Het zijn de klokkenluiders die dingen durven benoemen. Die met hun kritische geest verborgen waarheden op het spoor komen, deze boven water halen en publiekelijk aankaarten.

Harry Brouwers heeft nog een andere interessante insteek gevonden om dit verhaal te duiden. Ook hij wil eerherstel voor Thomas: De vrienden van Jezus zijn in rouw. Ze sluiten zich op. Ramen en deuren worden vergrendeld. Maar dan is er ineens in hun kring een gerucht dat verwarring zaait. Sommigen beweren dat hij leeft. Thomas probeert die verschijning van Jezus op zijn echtheid te onderzoeken. Is het wel Jezus van wie ze levenstekenen hebben gezien? Daarom is het ten onrechte dat we hem "ongelovige Thomas" noemen.

De evangelist Johannes vertelt over Thomas helemaal aan het eind van zijn evangelie; daaruit blijkt dat hij met het verhaal nog een andere bedoeling heeft, nl om zijn eigen toehoorders een hart onder de riem te steken: "Zalig wie niet ziet, en toch gelooft". Maar het is evident dat het oorspronkelijke verhaal ook zijn eigen bedoeling heeft.

Want wat Thomas doet is zeer interessant. Om het verschijnen van Jezus te verifiëren vraagt hij geen wonder. Hij zegt niet: Jezus genees die of die, dan

geloof ik. Hij zegt niet: Laat je macht nog eens zien. Maar Thomas vraagt: Laat je wonden zien. Mijn trouw geldt de mens die ik heb zien lijden. Ik wil me niet koesteren in je roem, nee hij wil verbonden zijn met de gekwetstheid van Jezus. Ik wil mijn vingers in je wonden leggen, Dan pas weet ik dat jij het bent.” Thomas heeft begrepen waar hij Jezus kan ontmoeten. Namelijk als hij heel dichtbij het lijden van mensen durft te komen. Als hij zijn hand beschuttend kan leggen op een zere plek.

Thomas mag zo dan een voorbeeld zijn voor ons, in de zin dat wij open mogen staan voor elkaars pijn. Dat wij elkaars kwetsbaarheden mogen erkennen en bevestigen. Dat we niet voorbij lopen aan wat ons ongemakkelijk laat voelen. Want was ook Jezus niet vooral een mens van bevestiging, die streed tegen alle vormen van ontkenning. Hij was te vinden bij gekwetste mensen, zieken, uitgestotenen... Ook hij had oog voor de littekens van mensen: voor fysieke, mentale en spirituele littekens. Hij gaf hen weer hoop, bevestigde ze in hun waarde. En juist daarom werd hij zelf radicaal ontkend en was het kruis zijn levenslot! Maar zijn levensweg gaat door, want de Gekruisigde staat als Messias telkens weer op in zijn gemeente. Daar waar zijn volgelingen mensen bevestigen in hun waarde; zowel in hun sterke kanten maar nog veel meer in hun zwakte. Daar waar oog is voor de pijn van mens en wereld... daar wordt Jezus bevestigd, daar staat hij op.

En tegenwoordig moeten we ook veel meer oog hebben voor de kwetsuren van de aarde. En ook milieuactivisten hebben het in vele landen moeilijk of worden ontkent, bedreigd, ... Er is maar hoop mogelijk als we eerst bevestigen dat de schepping kreunt.

Oog hebben voor het lijden is een hele kunst. Mensen schermen hun zere plekken af, ze ontwijken opdringerige belangstelling. Dus je moet voorzichtig zijn. Je moet eerbied tonen. Je moet de tijd nemen om te vragen: “Hoe gaat het echt met je?” Je moet je eigen verhaal even inhouden en je inleven in de ander. En niet te gauw onderbreken en of zeggen: ‘komaan, maak er het beste van’. Want de pijn die verteld wordt is altijd nieuw, wordt opnieuw gevoeld en vraagt opnieuw een klankbord. De deuren en ramen van eenzame, gekwetste mensen zouden minder gesloten zijn als wij zoals Thomas konden omgaan met littekens.

Dus eerherstel voor Thomas, de gelovige. Hij is het die Jezus aanspreekt met ‘Mijn Heer, en mijn God’. Een geloofsgetuigenis in de puurste zin. Hij is niet ‘ongelovig’ gebleven, maar heeft zijn hele verdere leven zich ingezet om te getuigen in woord en daad van Jezus.

Dat hij voor ons een voorbeeld ten leven mag zijn.

Bronnen:

- Tenachon themanummer over Emoena: over geloof en vertrouwen.
- Voor alle leeftijden. Teksten van 50 zondagsvieringen uit het liturgisch B-jaar, Harry Brouwers; Dabar-Luyten, 1995. p. 47. Thomas de gelovige.
- <https://www.tertio.be/magazines/1104/artikels/zalig%20de%20kleingelovigen>
- ‘Wat ik geloof’, Hans Kung, Ten Have, 2010.
- <https://kellykeasberry.com/2021/04/11/eerherstel-voor-de-ongelovige-thomas/>